

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/216599,Jan-Zabinski-polski-zoolog-fizjolog-i-wieloletni-dyrektor-warszawskiego-ZOO.html>
26.02.2026, 20:18

Jan Żabiński – polski zoolog, fizjolog i wieloletni dyrektor warszawskiego ZOO

Uhonorowany medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata Jan Żabiński urodził się 8 kwietnia 1897 roku.

[Okupacja niemiecka Polacy ratujący Żydów](#)

08.04

Jan Żabiński (1897–1974) planował studia zoologiczne w Belgii, lecz wybuch I wojny światowej zatrzymał go w Warszawie. W 1919 r. wstąpił do odrodzonego Wojska Polskiego, a w 1920 r. wziął udział w wojnie polsko-bolszewickiej. Ukończył kursy przemysłowo-rolnicze, zaś w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego uzyskał tytuł inżyniera agronomii (w 1924 r. uzyskał tytuł doktora fizjologii). Na tej uczelni prowadził w latach 20. badania w Katedrze Zoologii i Fizjologii Zwierząt i tu też poznał swoją przyszłą żonę – Antoninę z d. Erdman (1908–1971), która pracowała w charakterze archiwistki. Od 1926 r. w swoich pogadankach wygłaszanych na antenie Polskiego Radia popularyzował wiedzę o zwierzętach i zoologiczne ciekawostki. Na początku 1929 r. objął posadę dyrektora utworzonego rok wcześniej Ogrodu Zoologicznego w Warszawie, z którym pozostał związany przez ponad 20 lat. W 1931 r. Żabińscy zamieszkali w znajdującym się na terenie ZOO domu, w którym była także pracownia Jana, a Antonina zajmowała się wymagającymi opieki młodymi zwierzętami oraz pisała artykuły i książki przyrodnicze.

Po wybuchu wojny Żabińscy zaangażowali się w konspirację. W czasie bombardowania stolicy wiele zwierząt zginęło lub ucieкло z ogrodu, a w opustoszałych pawilonach i wybiegach ukrywano broń i amunicję. Bezpieczne schronienie znalazło tu także wiele osób. Jan Żabiński jako osoba związana z Wydziałem Ogrodnictwa zdobył dla siebie przepustkę do getta, dokąd dostarczał fałszywe dokumenty oraz skąd udawało mu się wyprowadzać osoby na aryjską stronę. Żabińscy byli związani z „Żegotą”, choć nie byli jej członkami. Z prośbą o pomoc zwracali się do nich osoby, które uciekły z getta lub musiały opuścić kryjówkę w aryjskiej części miasta. Uciekinierzy ukrywali się nie tylko na terenie ogrodu, ale też we wszystkich pomieszczeniach domu Żabińskich, od piwnicy po strych. W chwili zagrożenia grano lub nucono arię z operetki „Piękna Helena” Offenbacha, która była sygnałem do opuszczenia domu przez ukrywających się w nim ludzi.

W sierpniu 1944 r. Jan Żabiński jako dowódca plutonu kompanii w batalionie „Kiliński” wziął udział w Powstaniu Warszawskim. Po jego upadku został wywieziony do obozu jenieckiego na terytorium Niemiec. Po powrocie do Warszawy pod koniec 1945 r. przystąpił do odbudowy zniszczonego ogrodu zoologicznego, którego dyrektorem pozostał do 1951 r. W późniejszych latach wykładał fizjologię zwierząt na jednej z warszawskich wyższych uczelni, a także opublikował kilkanaście książek popularnonaukowych.

W 1965 r. Jan i Antonina Żabińscy zostali uhonorowani medalami Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, a w 2008 r. pośmiertnie przyznano im Krzyże Komandorskie Orderu Odrodzenia Polski.

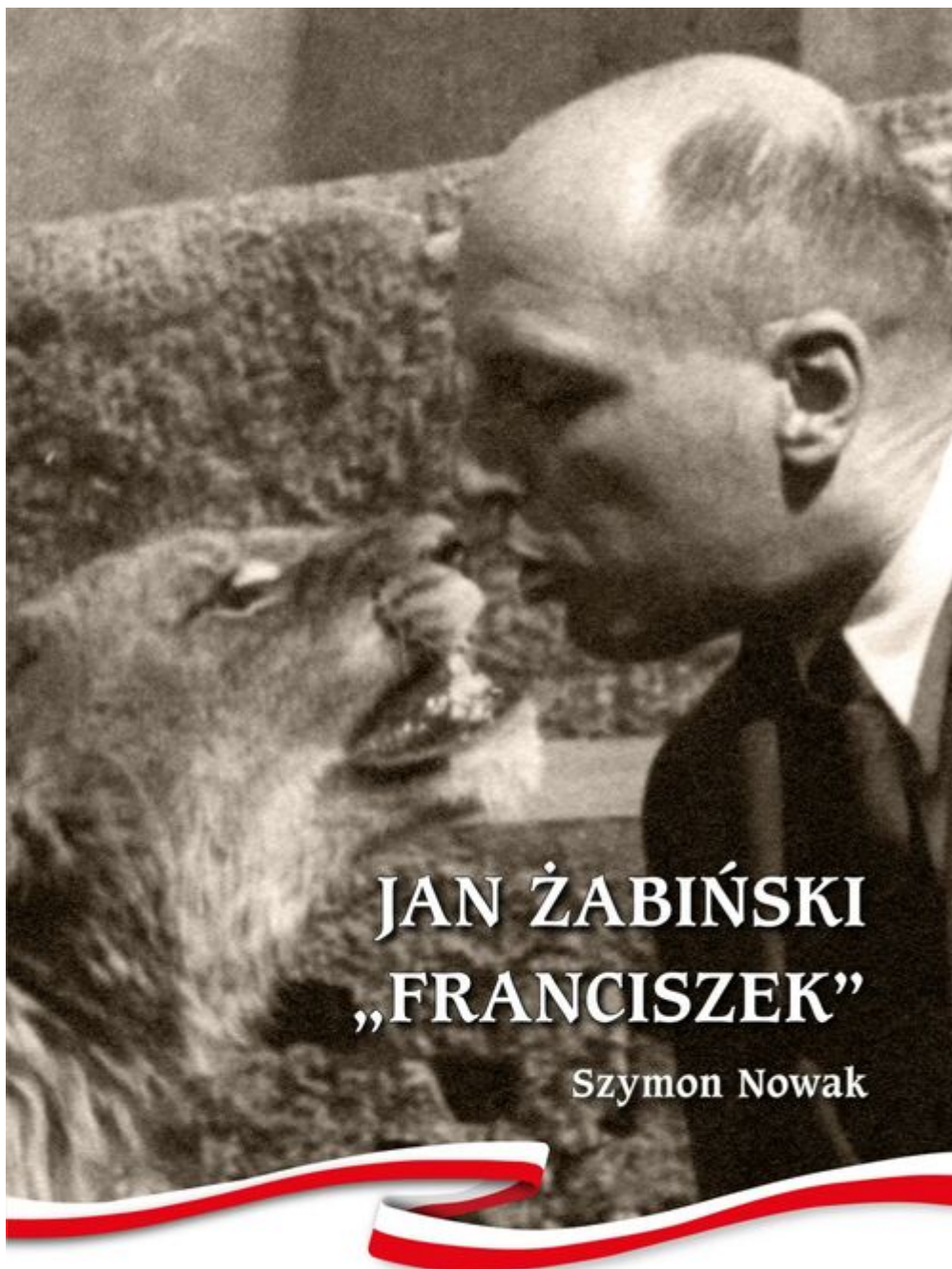
Polecamy:

- [Brozura do pobrania: Jan Żabiński „Franciszek”](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Okupacja niemiecka, Polacy ratujący Żydów pod okupacją niemiecką

Biografie

JAN ŻABIŃSKI
„FRANCISZEK”

Szymon Nowak

BOHATEROWIE
NIEPODLEGŁEJ